

ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಹನುಮಂತ¹ ಮತ್ತು ಡಾ.ವೈ.ಎಸ್.ವಿ.ವಿ²¹ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ²ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರಕಾರಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ (ಸ್ವಾಯತ್ತ), ಸೇಡಂ ರಸ್ತೆ, ಕಲಬುರಗಿ.

Abstract:

ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು, ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕತೆ, ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ, ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಕೊರತೆ, ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಶೋಷಣೆ, ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತ ಅವಕಾಶ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ರೈತರು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ರೈತರ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರಿತವಾದ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

Keywords: ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಎಪಿಎಂಸಿ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಬಹುಜನರಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ರೈತರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಲೆಯ ಅಸ್ಥಿರತೆ, ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಜ್ಯವು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಗಳು (APMC) ಮತ್ತು ಇ-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ (e-NAM) ಡಿಜಿಟಲ್ ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ

ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಹೇರಿಕೆಯ ಲಾಭಗಳು ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ತಲುಪಿಲ್ಲ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೂಲ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಇರುವ ಪರಿಹಾರಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಅಳೆಯಲು, ಮತ್ತು ರೈತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಲಹೆ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿವರವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ, ರೈತರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಕೃಷಿ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ

Please cite this article as: ಹನುಮಂತ ಮತ್ತು ವೈ.ಎಸ್.ವಿ.ವಿ. (2024). ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ನೋವೇಟಿವ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 3(4), 38-48

ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಚರ್ಚೆಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರವಾಗಿದೆ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳುವವರು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವವರು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರುವ ಸ್ಥಳ, ಜಾಗ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರ. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರು ತಾವು ಬೆಳೆದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವರು. ರೈತರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಸಾಲ ತೀರಿಸಲು ಬಹುಪಾಲು ಕೃಷಿಕರು ಮಧ್ಯಮವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರೈತರು ಚಳಿ, ಮಳೆ, ಗಾಳಿ, ಬಿಸಿಲು ಎನ್ನದೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದಾಗ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ, ರೈತನ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲ ದೊರಕಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ರೈತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. ರೈತರು ಬೆಳೆದ ಫಸಲಿನ ಕೆಲ ಭಾಗವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಡೆಯುವ ಸಂತೆ ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಕೊಳ್ಳುವವರು ಮತ್ತು ಮಾರುವವರ ನಡುವೆ ವಿನಿಮಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ತರಕಾರಿಗಳು, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು, ಹಾಲು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಪಕರಣಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟುಗಳು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವವರು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವವರು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು ಮತ್ತಿತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಇಡೀ ದೇಶ ವ್ಯಾಪಿ ಗ್ರಾಹಕರು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕ ಹಾಗೂ ಮಾರಾಟಗಾರರಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಇಡೀ

ಜಗತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಗ್ರಾಹಕರು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕರುತ್ತಾರೆ.

ನಗರೀಕಣದಿಂದಾಗಿ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕಗೊಂಡಂತೆ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ, ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ಸಕ್ಕರೆ, ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಅವಲಂಬನೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿನ ತಾಂತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು, ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿಯ ತಳಿಗಳ ಬಳಕೆ, ಹೂಡುವಳಿಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಉಪಯೋಗ, ಸುಧಾರಿಸಿದ ಸಾಗುವಳಿ ವಿಧಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಏರಿಕೆ ಕೃಷಿ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು, ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿಯ ತಳಿಗಳು, ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಬಳಕೆಗೆ, ಹಣ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ತಲಾದಾಯ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಪೂರಕ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಿದ್ಧವಸ್ತುವಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ರೂಪ ತುಷ್ಟಿಗುಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಆದಾಯ ಸಂರಚನೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿ ತಲುಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾರಿಗೆ ಕಾರ್ಯವು ಸ್ಥಳ ತುಷ್ಟಿಗುಣ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆ ಇದ್ದಾಗ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಮತೋಲನ ತುಷ್ಟಿಗುಣ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಖರೀದಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕಾರ್ಯವು ಒಡತನವನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಲಾಭಗಳೊಂದಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ 1966 ರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ

ಮಾರಾಟ ಶಾಸನವು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ತರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್‌ಸಂಘಟನೆಯ ನಂತರ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಸಮಗ್ರ ಏಕೀಕೃತ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯಿದೆ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. 1967-68 ರಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ-ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾರಾಟ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕಚೇರಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. 1968 ರಲ್ಲಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು, 1969 ರಲ್ಲಿ ಪರವಾನಿಗೆ (ಲೈಸೆನ್ಸ್) ಮಂಜೂರಾತಿ, ನಾಲ್ಕು ರೈತರ ಹಾಗೂ ಹನ್ನೊಂದು ಖರೀದಿದಾರರ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಕರಣ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಗಳ ನೇಮಕಾತಿಗೊಂಡ ಚುನಾಯಿತ ಸಮಿತಿಯು 5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಸದಸ್ಯ, ರೈತರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ, ನೀರು, ದೀಪ, ಹರಾಜುಕಟ್ಟೆ, ಶೌಚಾಲಯ, ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟುಗಳು, ಉಪಹಾರ ಗೃಹ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಗೃಹ, ನೆರಳಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮೀಸಲು, ಹಾಗೆಯೇ ರೈತ ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಹ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮೀಸಲು ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುವ ಹಕ್ಕು ರೈತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ.

ರೈತರು ತಮ್ಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಗೃಹಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ

ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿರುವುದು. ವಾಹನ ಹಾಗೂ ಗಾಡಿಗಳ ನಿಲುಗಡೆ ಸ್ಥಳ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿ ಹಾಗೂ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸೌಲಭ್ಯ, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಪೇಟೆ ಸಮಾಚಾರ ವಾರ, ತಿಂಗಳ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ಯಾವಂತ ರೈತರು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

“ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ, ನವಣೆ, ಜೋಳ, ಸಜ್ಜೆ, ರಾಗಿ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಕಬ್ಬು, ಹತ್ತಿ, ಸೆಣಬು, ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳು ಈ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮೂಟೆ ಕಟ್ಟುವಿಕೆ, ಸಾಗಾಣಿಕೆ, ಶೇಖರಣೆ, ಉಗ್ರಾಣ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.”¹ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರಾಟ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. 1948 ರಲ್ಲಿ ತಿಪಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಸ್ತಾನು ಮಳಿಗೆ ಕಾಯಿದೆ, ವ್ಯವಸಾಯೋತ್ಪನ್ನಗಳ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಯೋಜನಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಕೃಷಿಕರ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿದೆಯೇ?, ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿ ರೈತನಿಗೂ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡುತ್ತವೆ.

1966ರ ಕರ್ನಾಟಕ ವ್ಯವಸಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಮಾರಾಟ ಕಾಯಿದೆಯು ರೈತರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಿತೋಪ; ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರು ತಾನು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗೆ ನಗದು ಹಣಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವಾಗ ಆಗುವಂತಹ ಶೋಷಣೆ ವಂಚನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು, ಸ್ಥಳೀಯ

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸುವವರ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯಿದೆ ಏಕರೂಪ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು 1ನೆಯ ಮೇ 1968 ರಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಹಕಾರ ಇಲಾಖೆಯ ಒಂದು ಘಟಕವಾಗಿದ್ದ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿಭಾಗವು 1972ರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಇಲಾಖೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತ, ಅಕ್ಕಿ, ಕಡಲೇಕಾಯಿ, ಅಡಿಕೆ, ಕಾಳುಮೆಣಸು, ತೆಂಗು, ಕೊಬ್ಬರಿ, ಮೀನು, ಜೋಳ, ತೊಗರಿ, ಹೆಸರುಕಾಳು, ಕಡಲೆ, ಹತ್ತಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಜಾನುವಾರು, ಏಲಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಈರುಳ್ಳಿ, ರಾಗಿ, ಸಜ್ಜೆ, ಉದ್ದು, ಹುಣಸೇಹಣ್ಣು, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು, ಎಳ್ಳು, ಶುಂಠಿ, ಹರಳುಬೀಜ, ಅಗಸೆ, ಅಲಸಂದಿ, ಅವರೆ, ಸೋಯಾ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಒಟ್ಟು 93 ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು, 103 ಉಪ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ರಾಜ್ಯವ್ಯಾಪಿಯಿದ್ದು, ಧಾರವಾಡ-15, ತುಮಕೂರು ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ 10, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮಂಡ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಒಂದರಂತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 287 ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ, ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 31 ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಇರುವುದು ಅಸಮರ್ಪಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಣಕು ನೋಟವಾಗಿದೆ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 146 ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ 1966 ರ ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಕಾರ ಆಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ. 2003 ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಗತಿಪರ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ರೈತರು ಬೆಳೆದ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾದರೆ, ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ನಿತ್ಯ ಬಳಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕಮಿಷನ್ ಅಧಿಕಗೊಂಡು, ಜೀವನೋಪಾಯ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕೂಲಿ, ವೇತನ, ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಾಡಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲು ಇದು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉಪಯೋಗಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಜ್ಯದ ಬಹುತೇಕ ಕೃಷಿಕರು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಾಗಿದ್ದು, ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳಗಿ ಬೆಳೆದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಹಣ ವ್ಯವಹಾರಗಾರರಿಗೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಬರುವವರೆಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಕಾಯುವ ತಾಳ್ಮೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಲಗಾರರಿಗೆ ಧಾನ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಾಗಲಿ ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿ ಕರಾರಿನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪರಿಹಾರೋಪಯೋಗವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರೆ ರೈತರ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಪರಿಹಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ರಾಜ್ಯದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಶೇಖರಿಸಿಡಲು

ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ ಅಭಾವದಿಂದ ಶೇಕಡ 25ರಷ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಇಲಿ, ಹೆಗ್ಗಣ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಸಾರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯದ ಕೊರತೆ. ರಸ್ತೆಗಳು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ ರಸ್ತೆಗಳು ಹಾಳಾಗುವುದರಿಂದ, ವಾಹನಗಳ ಕೊರತೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ಆಸಂಘಟಿತ ವಲಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರೈತರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಅವರುಗಳನ್ನು ಶೋಷಿಸುವುದು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಕೃಷಿಗೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದ್ದರೂ, ಉತ್ಪನ್ನ ಪ್ರಮಾಣ ಏರಿಕೆಯಾದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಿಗುವ ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆಗಳು ಮಾತ್ರ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ವಲಯ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕರ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅದನ್ನು ನಂಬಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಕರವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮೇಲೆ ಉದಾರೀಕರಣ,

ಖಾಸಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣ ಪ್ರಭಾವ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಸರ್ಕಾರ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಬಡತನ, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ಫೋಟದಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಿತು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಉದ್ಯಮಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ ತೆರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಳ, ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಐ.ಎಂ.ಎಫ್ ಮತ್ತು ಐ.ಬಿ.ಆರ್.ಡಿ. ಯಿಂದ ಏಳು ಮಿಲಿಯನ್‌ಗೂ ಅಧಿಕ ಸಾಲ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿಧಿಸಿದ ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಪಿ.ವಿ.ನರಸಿಂಹರಾವ್ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಡಾ.ಮನಮೋಹನ್‌ಸಿಂಗ್ ರವರು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ನೀತಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಅದುವೇ 1991 ರ ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿ, ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಉದಾರೀಕರಣ, ಖಾಸಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣ. ಇದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆ. ಉದ್ಯಮಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು. ಸಂದಾಯ ಬಾಕಿಯಲ್ಲಿನ ಆಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಹಣದುಬ್ಬರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಡುವುದು, ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ವಲಯಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು. ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಣಿಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಸ್ಪರ್ಧೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮುಂತಾದವು ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತ್ವರಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪರಿಚಯ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ವಿರಾಮವನ್ನು ತಂದಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಇದು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃಷಿಯ ಗತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ರೈತರ ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ನ್ಯಾಯಯುತ ಬೆಲೆ ಸಿಗುವ ಭರವಸೆ ನೀಡಬೇಕು ಉತ್ಪಾದನೆ ವಿಫಲವಾದರೆ, ಅವರು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉತ್ಪಾದನೆ ಇದ್ದಾಗ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಯುತ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಬಹುದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆದರೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದೇಶ ಆದರೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು

ರಚಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿದರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ತುರ್ತು ಆಗತಕ್ಕವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ದೃಢವಾಗಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ.

ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಅಸಮರ್ಪಕ ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು

ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ತೀರಾ ಅಸಮರ್ಪಕ ಹಲವಾರು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ರೈಲು ಅಥವಾ ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆಗಳಿಂದ ಅಸ್ಥಿತ್ಯವಾಗಿರುವ ದೇಶ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕಚ್ಚಾ ರಸ್ತೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೈತರು ಸಾಕಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಲಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದು. ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅಸಮರ್ಪಕ ಸಾರಿಗೆಯಿಂದ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪಡೆಯಲು ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಗಣನೀಯ ಭಾಗವು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯಾರ್ಡ್‌ಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಹೆಚ್ಚಿದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ, ಮತ್ತು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಂಗಳಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಅವಶ್ಯಕ ಎಲ್ಲಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕು. ವಿಶಾಲವಾದ ಇಲ್ಲದೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಹಿವಾಟುಗಳು. ಈ ವಿಶೇಷ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿವಿಧ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮತೆಗೆ ಗಜಗಳು ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ, ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆ, ಜರಡಿ ಮತ್ತು ತೂಕ ಪ್ರಸ್ತುತ ಬಹುತೇಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ವಿಶಾಲವಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಹಿವಾಟುಗಳು ನಗರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಸ್ತೆಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ದಟ್ಟಣೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಗಳು ವಿಶಾಲವಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಬಹುಪಾಲು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಿತಿಗಳು ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಆಗ ಇಲ್ಲ ಹಣ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಅಲಭ್ಯತೆ.

ಅಸಮರ್ಪಕ ಶೇಖರಣಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸರಿಯಾದ ಶೇಖರಣೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷತೆ ಬಹಳ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಚ್ಚಾ ಸ್ಟೋರ್ ಹೌಸ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಭಾಗ ತೇವ, ಇಲಿಗಳು, ಇರುವೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನೆಯೂ ಹದಗೆಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ಶೇಕಡಾ 10 ರಿಂದ 20 ಮಾಡುವ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಸಮರ್ಪಕತೆಯಲ್ಲಿ

ಬೆಳೆ ಅವಧಿಯ ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬರವಿಳಿತಕ್ಕೆ ರೈತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಕೊಯ್ಲು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಸಮಯ ತುಂಬಾ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ನಂತರ ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಲು, ರೈತರು ಅದನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ರೈತರು

ತರುವುದರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಅವರ ಸರಬರಾಜು ಇದು ಸ್ವತಃ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕತೆ, ರೈತರು ತಮ್ಮ ಮಾರಾಟವನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯಯುತ ಬೆಲೆಗೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಆದರೆ ಅವರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವು ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ.

ಬೆಲೆ ಅಸ್ಥಿರತೆ

ಕೃಷಿ ಬೆಲೆಗಳು ಬಹಳ ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಏರಿಳಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಕೊಯ್ಲಿನ ನಂತರದ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಗಳು ಕುಸಿಯುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪರಿಣಾಮದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ. ಹ'ರು ಕ್ರಾಂತಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಅಸ್ಥಿರತೆ ಬೆಲೆಗಳು ರೈತರ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು. ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಬೆಲೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಗಿಂತ ನಂತರದ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅವಧಿ ಆದ್ದರಿಂದ, ಬೆಲೆ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಹಲವಾರು ಹಂತಗಳು ಗ್ರಾಹಕರು ರೂಪಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪಾಲು ಪಡೆಯಲು ರೈತರಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ

ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ರೈತನು ಹಣ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಖಾತೆಗಳು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಮಾಯಕ ರೈತರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಂದ ಹಲವಾರು ವಿಧಾನಗಳಿಂದ,

ಅನಗತ್ಯವಾದ ಮರುಪಡೆಯುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅನಧಿಕೃತ ಕಡಿತಗಳು ಅಸಮಂಜಸವಾದ ಕಮಿಷನ್ ವಿಧಿಸುವುದು, ದೊಡ್ಡದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ದತ್ತಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಕಡಿತಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಮಿಷನ್ ಏಜೆಂಟ್‌ಗಳು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಬದಲಿಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಮಾರಾಟಗಾರರಿಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಏಜೆಂಟರ ನಡುವೆ ಚೌಕಾ² ಮತ್ತು ಪರವಾಗಿ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸುವವನು ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲ ಈ ಮಾಲ್ ಕಾರಣ ಪದ್ಧತಿ, ಬಡ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಸಗಟು ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ಶೋಷಕರ ಭಯಾನಕ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿಯ ಒಳಹರಿವಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ

ಕೃಷಿ ಒಳಹರಿವಿನ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಹೊಸದಾಗಿ ವಿಕಸನಗೊಂಡ ಊರಿಗೆ ಇನ್‌ಪುಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಕಾಲಿಕ ಲಭ್ಯತೆಗಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಯಶಸ್ವಿಗೆ ಪೂರ್ವಾಪೇಕ್ಷಿತ.

ಶ್ರೇಣಿಕರಣ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣದ ಕೊರತೆ

ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮಾನದಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ಶ್ರೇಣೀಕರಣದ ಕೊರತೆಯು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಿನ್ನಡೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಹಾಗಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ಬೆಲೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ರೈತರು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಗ್ರೇಡಿಂಗ್ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟು ಅಥವಾ ಒಣಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ವಿಧಾನಗಳು ಇದು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಂದಾಜು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಲಾಟ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉಪಸ್ಥಿತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಣನೀಯ ಕೊಳಕು, ಧೂಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಮಶಗಳ ಶೇಕಡಾವಾರು, ಉತ್ಪಾದಕ ಮಾರಾಟಗಾರನು ಕರುಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ

ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಪೂರಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ಕಛೇರಿಗಳು, ಶಾಪಿಂಗ್ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವುಗಳು ಇರಬೇಕು. ರೈತರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮಾಹಿತಿಯ ಕೊರತೆ

ರೈತರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡಲಾಗಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆಗಳು, ಬೇಡಿಕೆ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಮರ್ಪಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಆಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಲೇವಾದೇವಿದಾರರು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರರು ಒದಗಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯ ಮೇಲಿನ ನಿರ್ಧಾರಗಳು

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರು. ಈ ಮಾಹಿತಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಖರೀದಿದಾರರು ಮತ್ತು ರೈತರು-ಮಾರಾಟಗಾರರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ವಿರುದ್ಧ.

ರೈತರ ಶಿಕ್ಷಣ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಅಗತ್ಯ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಗತ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಸರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಿದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಲಭ್ಯತೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭ ಉತ್ಪಾದಕ ರೈತರು.

ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಸಮರ್ಪಕತೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ದೌರ್ಬಲ್ಯವೆಂದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶಕ್ತಿಯುತ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಈ ರೈತರು ಯಾವುದೇ ಅಥವಾ ದುರ್ಬಲ ಚೌಕಾಸಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರು ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಏರ್ಪಾಡು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯು ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ.

ಬಲವಂತದ ಗ್ರಾಮ ಮಾರಾಟ

ರೈತರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಭಾರೀ ಋಣಭಾರ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಸುಗ್ಗಿಯ ನಂತರ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗಳು ಶೇಖರಣಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. “ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೈತರು

ಅದನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಇದು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ರೈತರ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕ ಡೇಟಾ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮಾರಾಟದ ಪ್ರಮಾಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಾರಾಟವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಭಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಲಬೆರಕೆ

ಕಲಬೆರಕೆಯು ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಉತ್ಪನ್ನ ಇದನ್ನು ರೈತರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು. ಧೂಳು, ಮರಳು, ಕುರಿ ಮತ್ತು ದನಗಳಂತಹ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ತೂಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸರ್ಕಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉನ್ನತ ಪ್ರಭೇದಗಳ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಸಹ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅವರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯಯುತ ಬೆಲೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ

ರೈತರಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನೆಯ ಕೊರತೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಅಸಂಘಟಿತವಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು (ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘ) ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಏಕರೂಪದ ನೀತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಘಗಳು ಅಥವಾ ಒಕ್ಕೂಟಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಉತ್ಪಾದಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ದೊಡ್ಡ ಸಹಕಾರಿ ಉತ್ಪಾದಕರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ

ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ, ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅವನ ನಿರ್ದಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರದ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಇಂದು ನಾವು ರೈಟ್ಸ್ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ನಿರ್ಮಾಪಕರು ತಿರುವಿನಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಲು ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ನಾಯ್ಡು (ಟಿ.ಎನ್.) ಎಚ್.ಎಸ್.ರುದ್ರಪ್ಪ (ಕರ್ನಾಟಕ) ಶಾರದ್ ಜೋತಿ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ) ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಶುಲ್ಕಗಳ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ

ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ರೈತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಮಿಷನ್ ಏಜೆಂಟರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಗಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಣ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಅವರ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸರಳವಾಗಿ ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದತ್ತಿ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆರೋಪಗಳೆಂದರೆ, ಕಮಿಷನ್, ಬ್ರೋಕರೇಜ್, ತೂಕದ ಶುಲ್ಕಗಳು, ಹಮಾಲಿ ಶುಲ್ಕಗಳು, ಧರ್ಮಾಧವ, ಗೋಶಾಲೆ, ಮುನಿಂ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಶುಲ್ಕಗಳಿಂದಾಗಿ ರೈತರ ನಿವ್ವಳ ಕೃಷಿ ಆದಾಯ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಶುಲ್ಕಗಳು (ಎರಡೂ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮತ್ತು ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು) ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಗ್ಧ ರೈತರು ಜೊತೆಗೆ ಡೀಲ್‌ಗಳು, ಮುನಿಮ್, ಚೌಕಿದಾರ್, ವಾಟರ್‌ಮ್ಯಾನ್ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಕರ ಸಂಗ್ರಹ ಮೂಲಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ತಂದ ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ಪಾಲು ಪಡೆಯಲು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಅರ್ಹರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸೂಪರ್ ಪ್ಲೂಸ್ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬನಿಯಾಗಳು ಸಂಚಾರಿಗಳಂತಹ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ದೀರ್ಘ ಸರಪಳಿ ಇದೆ. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ದಲ್ಲಾಳಿಗಳು, ಕಚ್ಚೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕಾ ಅರ್ಹತಿಗಳು, ಸಗಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಈ ದೀರ್ಘ ಸರಪಳಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ರೈತರ ಪಾಲನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಹಕರ ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿನ ಪಾಲು ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗ್ರಾಹಕರ ರೂಪಾಯಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರ ಮಾರಾಟಗಾರರನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಗೌರವವು ಆತಂಕಕಾರಿಯಾಗಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪರಿಣಾಮಗಳು ರೈತರ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಅವರ ಕೃಷಿ ಸುಧಾರಣೆ ಆಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ತಡೆಹಿಡಿಯುವ ಅಧಿಕಾರವಾಗಿದೆ.

ತೂಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆಗಳ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ

ಪ್ರಮಾಣಿತ ತೂಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆಗಳ ಕೊರತೆಯು ಗಾದೆಯ ದೋಷವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕಡ್ಡಿಗಳು, ಕಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ತೂಕಗಳು ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ತೂಕದ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಪ್ರಮಾಣಿತ ತೂಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆಗಳ ಕೊರತೆ ಬೆಲೆ ಚಲನೆಗಳು ಸಾಪೇಕ್ಷ ಮಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ಡೇಟಾ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ನ್ಯೂನತೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಬೆಲೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಾರಾಂಶ

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನವು ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು

ಚೆಲ್ಲುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರೈತರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ರೈತರು ಬೆಲೆದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕ ಬೆಲೆ ದೊರಕದಿರುವುದು, ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ, ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿ ನೀತಿಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಅನುಷ್ಠಾನ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತೀಯ ಅಡಚಣೆಗಳು ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಂಭೀರಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮ್‌ಗಳ ಬಳಕೆ, ಬೆಲೆ ವಿಮೆ, ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆ, ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ನೇರ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪದ ಪರಿಣಾಮಕಾರೀ ಜಾರಿಯ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ನೇರ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ರೈತರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ರೈತರು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ನಡುವಿನ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು, ಸರ್ಕಾರ, ಜನಾಂಗ, ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಕಾರ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿದ ರೈತನೇ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು, ರೈತರ ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಬಾಳೆ ಮತ್ತು ಸಿ.ಯತಿರಾಜು. (ಸಂ.). (2016). ಕಾಯದ ಕೃಷಿ-ಎಂ.ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ವರದಿ ಆಧಾರಿತ. ಕೃಷಿ ಭಾರತ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆ. (2012). ಕರ್ನಾಟಕ ಕೃಷಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ.

- ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಎಸ್. (2015). ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪರಿಚಯ. ಕೃಷಿ ವಿಕಾಸ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್
- ಸೂರ್ಯನಾಥ್ ಯು ಕಾಮತ್ (ಸಂ.). (1985). ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಭಾಗ-2, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ.
- ಶರಚ್ಚಂದ್ರ ರಾನಡ. (2006). ಕೃಷಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಪದ. ಅಭಿನವ ಪ್ರಕಾಶನ.
- Acharya, S. S. (2004). *Agricultural marketing in India* (4th ed.). New Delhi: Oxford & IBH Publishing Co.
- Acharya, S. S., & Agarwal, N. L. (1994). *Indian agriculture: Problems, progress, and prospects*. New Delhi: Oxford & IBH Publishing Co.
- Bagchi, A. K. (2005). *Farmers, markets and the state in India*. London: Routledge.
- Bhalla, G. S., & Singh, G. (2001). *Agricultural marketing: Structural and functional changes*. New Delhi: Concept Publishing Company.
- Lekhi, R. K., & Singh, J. (2020). *Agricultural development in India: Issues and challenges*. Ludhiana: Kalyani Publishers.
- Sadhu, A. N., & Singh, A. (2020). *Indian agricultural economy* (6th ed.). Mumbai: Himalaya Publishing House.
- Singh, K. (2009). *Rural development: Principles, policies, and management* (3rd ed.). New Delhi: Sage Publications.
- Singh, R. (2023). *Indian economy* (14th ed.). New Delhi: McGraw Hill Education.
- Sundaram, K. V. (2001). *Agriculture and rural development*. New Delhi: New Century Publications.